

THỰC HÀNH: KHAI THÁC TÀI NGUYÊN GIÁO DỤC MỞ (OER) OPEN EDUCATIONAL RESOURCES

LÊ TRUNG NGHĨA

HIỆP HỘI CÁC TRƯỜNG ĐẠI HỌC, CAO ĐẲNG VIỆT NAM

Email: letrungnghia.foss@gmail.com

Blogs: <http://vnfoss.blogspot.com/>

<http://letrungnghia.mangvn.org/>

Trang web CLB PMTDNM Việt Nam:

<http://vfossa.vn/vi/>

Nội dung

1. TNGDM - Nguyên tắc 5R
2. Hệ thống giấy phép của PMTDNM
3. Hệ thống giấy phép của tư liệu mở
4. Giấy phép của phần cứng nguồn mở
5. Các công cụ chọn/sinh giấy phép CC
6. Mạng công cụ học tập cá nhân của bạn
7. Khai thác TNGDM

Tài liệu - Thông tin tham khảo

Tài liệu này mang giấy phép [Creative Commons Attribution v4.0](http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).
Bạn được trao các quyền để sử dụng, chia sẻ, sao chép, phân phối, phân phối lại, áp dụng, pha trộn, tùy biến và xây dựng dựa trên các tư liệu của nó, kể cả thương mại hóa, miễn là bạn ghi nhận công (các) tác giả gốc ban đầu của tài liệu.
Một bản sao giấy phép này có tại: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

TÀI NGUYÊN GIÁO DỤC MỞ - OPEN EDUCATIONAL RESOURCES

SỰ CHO PHÉP THEO 5R CỦA TNGDM - THE 5R PERMISSIONS OF OER

Retain - Giữ lại

- Tạo ra và sở hữu các bản sao

Reuse - Sử dụng lại

- Sử dụng theo nhiều cách khác nhau

Revise - Làm lại

- Mọi người có thể tùy biến, sửa đổi, dịch hoặc thay đổi dạng của tác phẩm với những người khác

Remix - Pha trộn

- Mọi người có thể lấy 2 hoặc nhiều hơn các tài nguyên và kết hợp chúng lại để tạo ra tài nguyên mới

Redistribute - Phân phối lại

- Mọi người có thể chia sẻ các bản sao của tác phẩm với những người khác

Tùy biến từ nguồn: [by David Wiley](#) ^o

VỚI TNGDM, BẠN CÓ 5 QUYỀN SỬ DỤNG NÀY, MIỄN LÀ BẠN TUÂN THỦ GIẤY PHÉP MỞ ĐƯỢC GẮN VÀO TỪNG TÀI NGUYÊN ĐÓ!

Các giấy phép dễ dãi (Permissive)

1. Đưa 4 quyền tự do tới lập trình viên → lập trình viên có quyền cấp phép đóng hoặc mở cho các mã của tác phẩm phái sinh của mình!
2. Nổi bật nhất trong họ này là **BSD**
3. Sản phẩm thường mang giấy phép BSD khi được cấp vốn từ nhà nước → tiền của người đóng thuế trả về dịch vụ cho người đóng thuế!
4. Nhiều giấy phép khác trong họ này: Apache, MIT, Zope Public license...

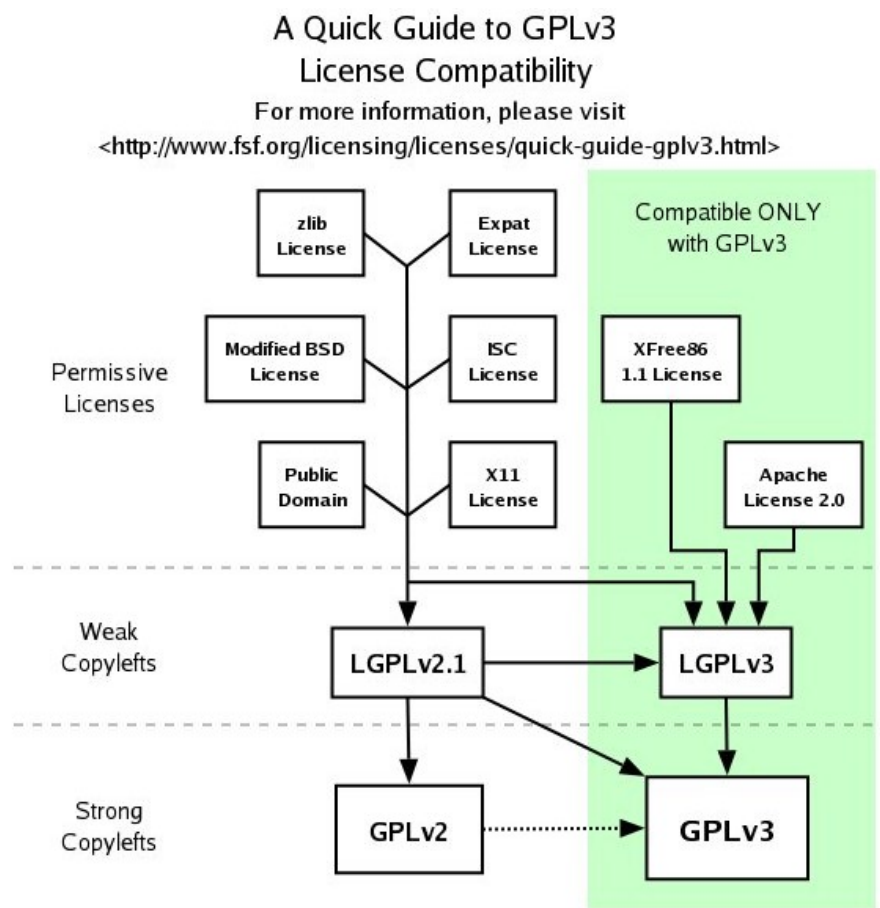

Các giấy phép Copyleft

1. Đưa 4 quyền tự do tới tận NSD → lập trình viên phải cấp phép mở cho các mã của tác phẩm phái sinh của mình → phần mềm luôn là mở!
2. Nổi bật nhất trong họ này là **GPL**
3. Là các giấy phép của dự án GNU (**GNU is Not Unix**) → ám chỉ GNU là dự án hệ điều hành tự do, không giống như UNIX không tự do.
4. Các giấy phép copyleft: GPL, GFDL, LGPL, AGPL, MPL v1.1, ...

TÍNH TƯƠNG THÍCH CỦA 2 GIẤY PHÉP

Copyright 2007 Free Software Foundation, Inc. Verbatim copying and distribution of this entire image are permitted worldwide, without royalty, in any medium, provided this notice is preserved.

PHP License

Version	3.01
Publisher	The PHP Group
DFSG compatible	Yes
FSF approved	Yes ^[1]
OSI approved	Yes ^[2]
<u>GPL compatible</u>	No ^[1]
Copyleft	No ^[1]
Copyfree	No ^[3]

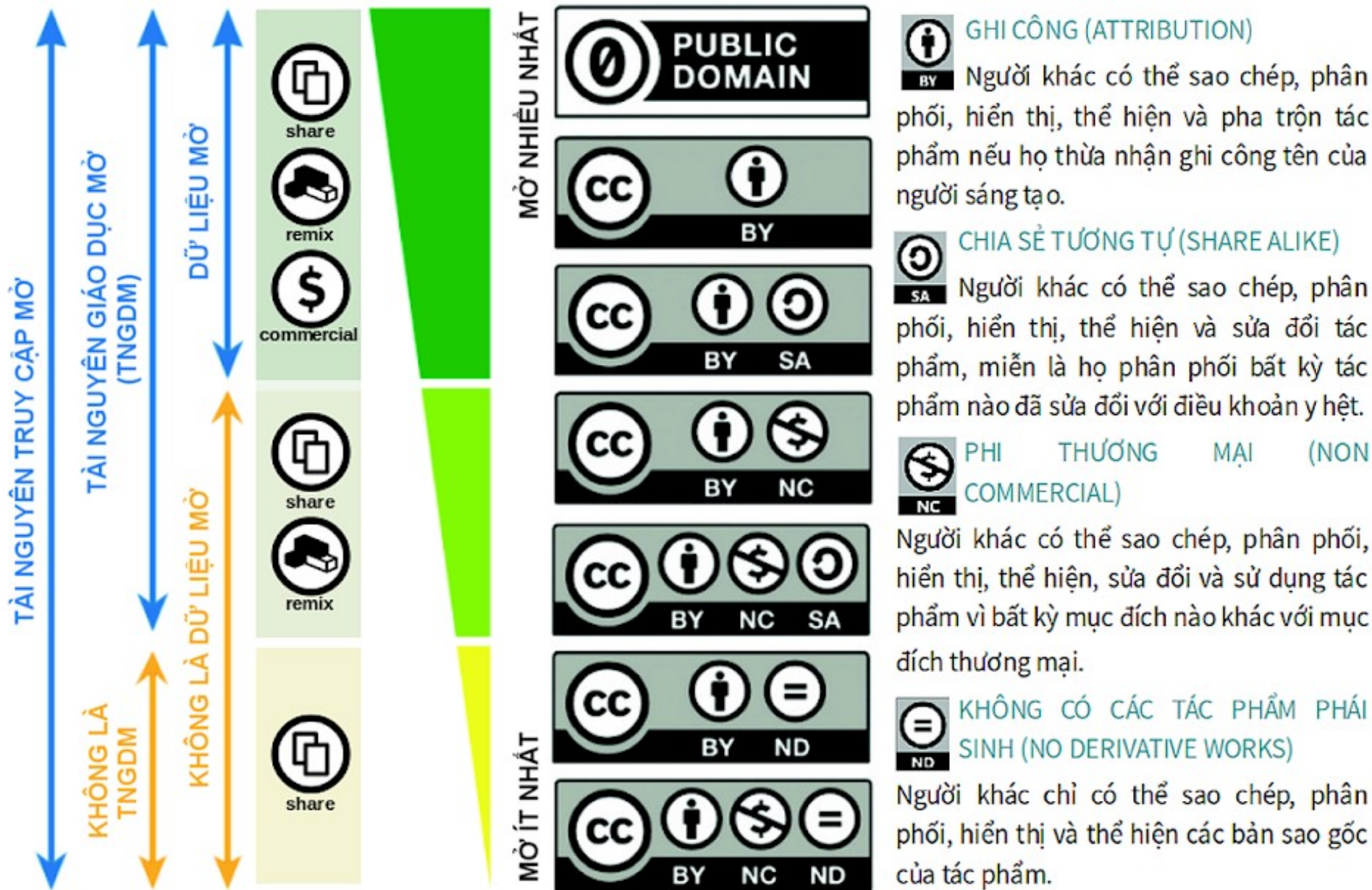
KHÔNG TƯƠNG THÍCH

GIẤY PHÉP CỦA KOHA: GPLv3

Với 2 giấy phép PMNM không tương thích nhau, thì việc sao chép mã nguồn của chương trình này sang chương trình khác sẽ vi phạm ít nhất 1 trong 2 giấy phép đó! Xem thêm: <http://www.gnu.org/licenses/license-list.html>

Hệ thống giấy phép của tư liệu mở –1

GHI CÔNG (ATTRIBUTION)
BY Người khác có thể sao chép, phân phối, hiển thị, thể hiện và pha trộn tác phẩm nếu họ thừa nhận ghi công tên của người sáng tạo.

CHIA SẺ TƯƠNG TỰ (SHARE ALIKE)
SA Người khác có thể sao chép, phân phối, hiển thị, thể hiện và sửa đổi tác phẩm, miễn là họ phân phối bất kỳ tác phẩm nào đã sửa đổi với điều khoản y hệt.

PHI THƯƠNG MẠI (NON COMMERCIAL)
NC Người khác có thể sao chép, phân phối, hiển thị, thể hiện, sửa đổi và sử dụng tác phẩm vì bất kỳ mục đích nào khác với mục đích thương mại.

KHÔNG CÓ CÁC TÁC PHẨM PHÁI SINH (NO DERIVATIVE WORKS)
ND Người khác chỉ có thể sao chép, phân phối, hiển thị và thể hiện các bản sao gốc của tác phẩm.

Tùy biến từ: Các dạng giấy phép Creative Commons, UNESCO - UNEVOC, CC0

Hệ thống giấy phép Creative Commons

Hệ thống giấy phép của tư liệu mở –2

Nội dung các giấy phép Creative Commons

Biểu tượng	Giấy phép CC	Sao chép & Xuất bản	Ghi công cho tác giả	Sử dụng thương mại	Tùy biến sửa đổi	Thay đổi giấy phép
	Phạm vi công cộng	Có	Không	Có	Có	Có
	CC BY	Có	Có	Có	Có	Có
	CC BY-SA	Có	Có	Có	Có	Không
	CC BY-NC	Có	Có	Không	Có	Có
	CC BY-NC-SA	Có	Có	Không	Có	Không
	CC BY-ND	Có	Có	Có	Không	Có
	CC BY-NC-ND	Có	Có	Không	Không	Có

Các giấy phép cho Dữ liệu Mở

Mức cấp phép	Hệ thống giấy phép	
	Creative Commons License	Open Data Commons License
Phạm vi công cộng (Public Domain)	<u>CC0</u>	<u>PDDL</u>
Ghi công (Attribution)	<u>CC BY</u>	<u>ODC - by</u>
Ghi công - Chia sẻ tương tự (Attribution - ShareAlike)	<u>CC BY-SA</u>	<u>ODbL</u>

Các công cụ chọn/sinh giấy phép CC –1

▼ Chọn giấy phép cho 1 tác phẩm

▼ Sinh giấy phép khi trộn 2 tác phẩm

License Features

Your choices on this panel will update the other panels on this page.

Allow adaptations of your work to be shared?

Yes No Yes, as long as others share alike

Allow commercial uses of your work?

Yes No

Selected License

Attribution 4.0 International

This is a Free Culture License!

Help others attribute you!

This part is optional, but filling it out will add machine-readable metadata to the suggested HTML!

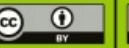

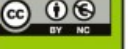
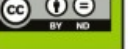
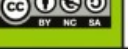
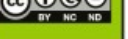
Have a web page?

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Copy this code to let your visitors know!

```
<a rel="license"
href="http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/">img
alt="Creative Commons License"
style="border-width:0"
```

Normal Icon Compact Icon

	 PUBLIC DOMAIN	 PUBLIC DOMAIN	 BY	 BY SA	 BY NC	 BY ND	 BY NC SA	 BY NC ND
 PUBLIC DOMAIN	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
 PUBLIC DOMAIN	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
 BY	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✓	✗
 BY SA	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✗	✗
 BY NC	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗
 BY ND	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
 BY NC SA	✓	✓	✓	✗	✓	✗	✓	✗
 BY NC ND	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗

Bảng về tính tương hợp của 2 giấy phép CC khi pha trộn với nhau

2 giấy phép không tương thích với nhau
→ Không kết hợp được với nhau!

Thừa nhận ghi công khi sử dụng & trích dẫn OER

Thực hành ghi công tốt nhất: **TASL**

- **T**itle - Tiêu đề (Tên) của tác phẩm
- **A**uthor - Tác giả của tác phẩm
- **S**ource - Nguồn của tác phẩm: Liên kết tới tác phẩm
- **L**icense - Giấy phép của tác phẩm: Tên + Liên kết tới giấy phép

- Ghi công cho tác giả bằng công cụ trợ giúp của Creative Commons
- Ghi công cho tác giả bằng công cụ trợ giúp của dự án Washington Mở
- Ví dụ về thừa nhận ghi công tác giả cho các hình ảnh tải về từ Internet

Giấy phép của phần cứng nguồn mở

Định nghĩa phần cứng nguồn mở/phần cứng mở (PCNM/PCM):

Phần cứng nguồn mở là phần cứng mà thiết kế của nó được làm cho sẵn sàng công khai sao cho bất kỳ ai cũng có thể nghiên cứu, sửa đổi, phân phối, chế tạo, và bán thiết kế hoặc phần cứng dựa vào thiết kế đó.

Các giấy phép cho phần cứng

Select a license
Select a license
CERN
Solderpad
TAPR
Other

Các giấy phép cho tài liệu

Select a license
Select a license
CC 0
CC BY
CC BY-SA
Other

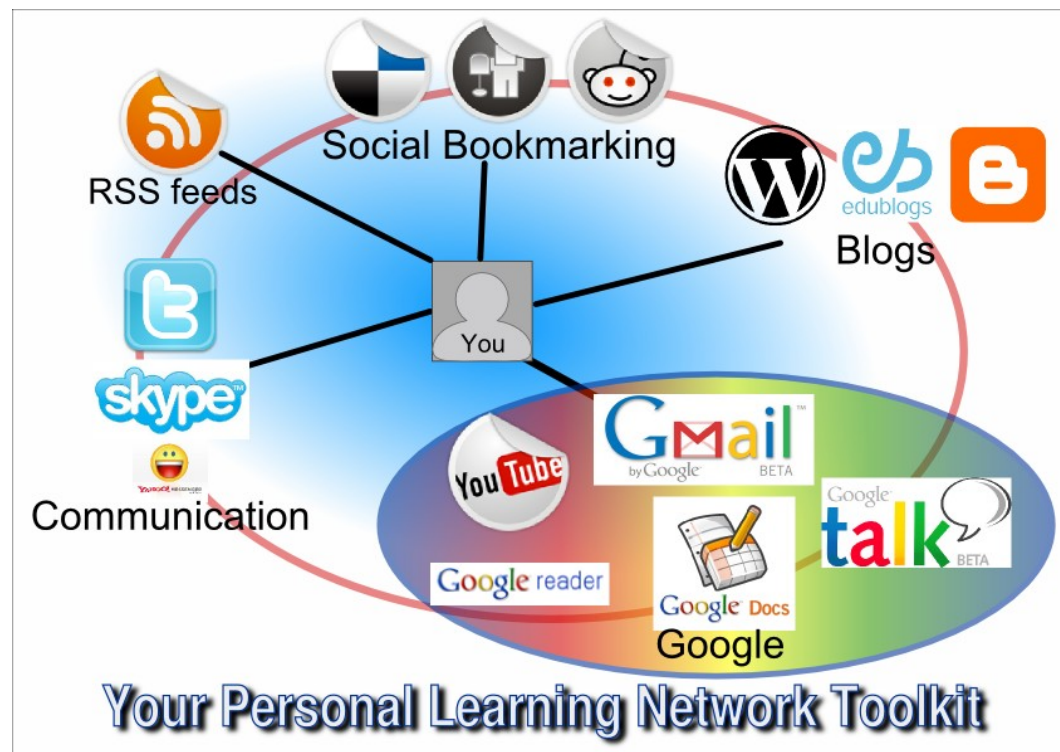
Các giấy phép cho phần mềm

Select a license
Select a license
Apache
GPL
LGPL
MIT
Mozilla
Other
No software

1. Phần cứng không đi kèm phần mềm: giấy phép: phần cứng & tài liệu
2. Phần cứng có đi kèm phần mềm: giấy phép: phần cứng & phần mềm & tài liệu

Mạng công cụ học tập cá nhân của bạn –1

CHIA SẺ MỞ TNGDM BẠN TẠO LẬP Ở ĐÂU?

- Các ứng dụng trên Web hầu hết đều đồng bộ được trên máy cá nhân của bạn!
- **Luôn nghĩ tới việc cài đặt lên các thiết bị khác nhau và đồng bộ chúng!**

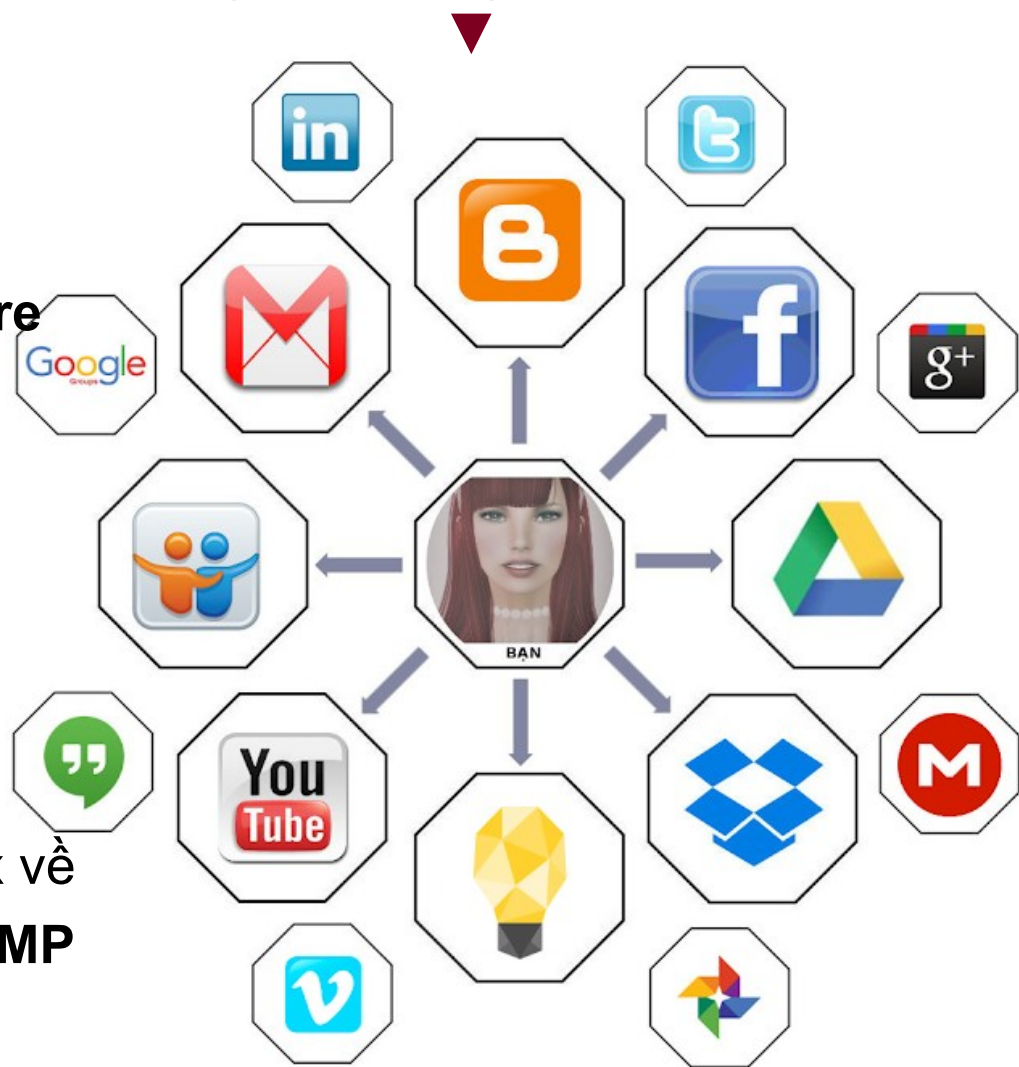
Mạng công cụ học tập cá nhân của bạn –2

Kịch bản ▼

1. Soạn thảo **bài trình chiếu** cho khóa học
2. Gắn giấy phép **CC** cho bài trình chiếu
3. Chuyển sang dạng **.PDF** (không thật tốt!)
4. Đưa bài trình chiếu lên **Dropbox/SlideShare**
5. Soạn thảo tin về sự kiện (**Writer**)
6. Chừa chỗ cho ảnh trong tin
7. Đưa link của bài trình chiếu vào tin
8. Gắn giấy phép CC cho tin
9. Chụp ảnh sự kiện bằng điện thoại di động
10. Chia sẻ ảnh với Dropbox từ điện thoại
11. Vào máy tính xách tay, tải ảnh từ Dropbox về
12. Trên máy tính xách tay: Sửa ảnh trong **GIMP**
13. Tải lên và quản lý ảnh ở **Google Photo**
14. Chép tin từ **Writer** vào **Google Blog**
15. Chèn ảnh từ **Google Photo** vào **Google Blog**
16. Đăng tin và quản lý tin trên **Google Blog**
17. Chia sẻ tin trên **Gmail, Facebook, Minds, Twitter**

Bộ công cụ mạng học tập của tôi

Tận dụng chức năng của công cụ!

Biến đồ chơi thành đồ dùng!

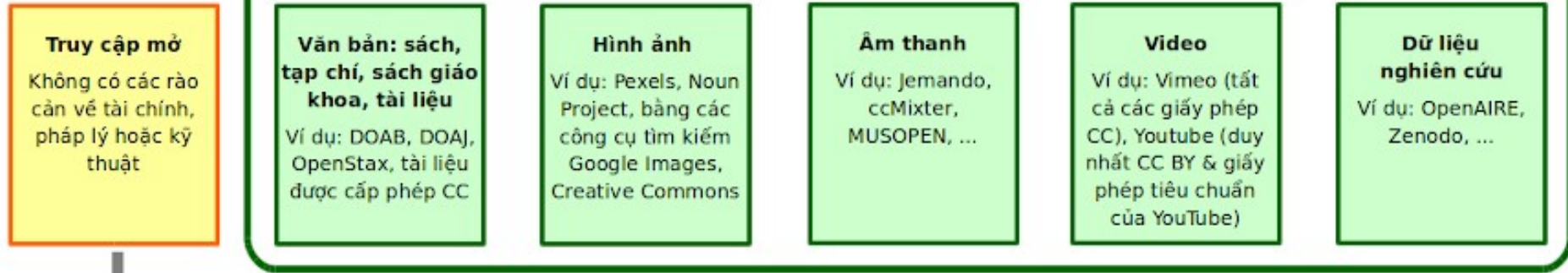
Tạo Google Blog?

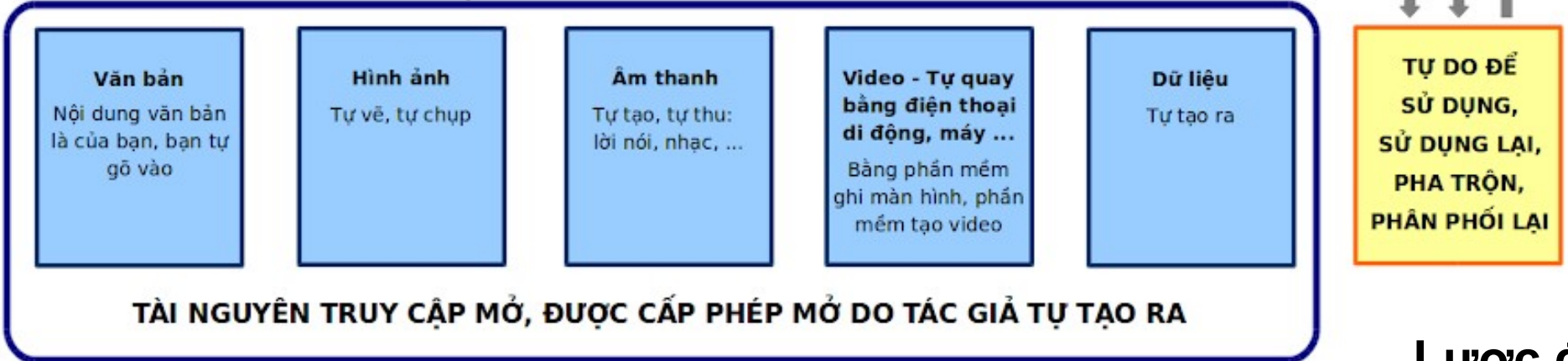
Khai thác TNGDM

TÀI NGUYÊN TRUY CẬP MỞ, ĐƯỢC CẤP PHÉP MỞ TỪ CÁC KHO TRÊN INTERNET

Tìm kiếm PMTDNM bằng cụm từ **Linux Equivalent**

TÀI NGUYÊN TRUY CẬP MỞ, ĐƯỢC CẤP PHÉP MỞ DO TÁC GIẢ TỰ TẠO RA

Hình được Lê Trung Nghĩa tạo ra, được cấp phép mở CC BY 4.0 Quốc tế

Lược đồ:
Tạo video Truy cập Mở sạch về bản quyền!

TÀI NGUYÊN TRUY CẬP MỞ, ĐƯỢC CẤP PHÉP MỞ TỪ CÁC KHO TRÊN INTERNET

Văn bản: sách, tạp chí, sách giáo khoa, tài liệu

Ví dụ: DOAB, DOAJ, OpenStax, tài liệu được cấp phép CC

Hình ảnh

Ví dụ: Pexels, Noun Project, bằng các công cụ tìm kiếm Google Images, Creative Commons

Âm thanh

Ví dụ: Jemando, ccMixter, MUSOPEN, ...

Video

Ví dụ: Vimeo (tất cả các giấy phép CC), Youtube (duy nhất CC BY & giấy phép tiêu chuẩn của YouTube)

Dữ liệu nghiên cứu

Ví dụ: OpenAIRE, Zenodo, ...

Nguyên tắc: (1) Tiếng Anh/Tiếng Việt; (2) Kiểm tra giấy phép CC của tài liệu; (3) Chỉ tải về tài liệu được cấp phép CC! (4) Mở tài khoản để tải về/tải lên.

- Hình ảnh: [CC Search_BrE](#); [Google Images](#) (gốc); [Noun Project](#) (gốc); [Europeana](#);
- Video: [YouTube](#) (tiếng Việt); [Vimeo](#) ([Vimeo Creative Commons](#)) - tài khoản!
- Âm thanh: [YouTube](#); [MUSOPEN](#) - [bản nhạc](#) và [bài nhạc](#) (gốc); [ccMixter](#) (gốc);
- Văn bản: sách_giáo khoa, tạp chí, khóa học: [OpenStax](#) (gốc, người dùng); [Libretexts](#); [Open Textbook Library](#); [BCcampus](#); [EdtechBooks](#); [GDL](#); [DOAB](#) (gốc); [DOAJ](#) (gốc); [ROAR](#); [Lumen_Learning_Courses](#); [Unpaywall](#) với [Peerj](#), [SciPost](#), [MedrXiv](#), [Biorxiv](#), [ResearchGate](#), [Research Preprints Server List](#)

Phần cứng (nguồn) mở: [NIH 3D Print Exchange](#); [Makerbot Thingiverse](#); [OSMS](#); [SparkFun](#); [Arduino_ToS\(5-6\)](#); [Open-Source Hardware](#); [Open-source hardware projects](#);

- Dữ liệu mở: [Zenodo](#) (gốc), [OpenAIRE](#) (gốc), [EU OD Portal](#); [URI & 5stars](#); [URI docs](#).

Chỉ dẫn khai thác các tài nguyên được cấp phép mở trên [wikihow.vn](#)

1. Văn bản:

- **LibreOffice**: (soạn thảo văn bản) + **Write2ePub** (làm sách điện tử)
- **wikihow.vn** (tạo & sửa văn bản trực tiếp trong ứng dụng trên Internet)

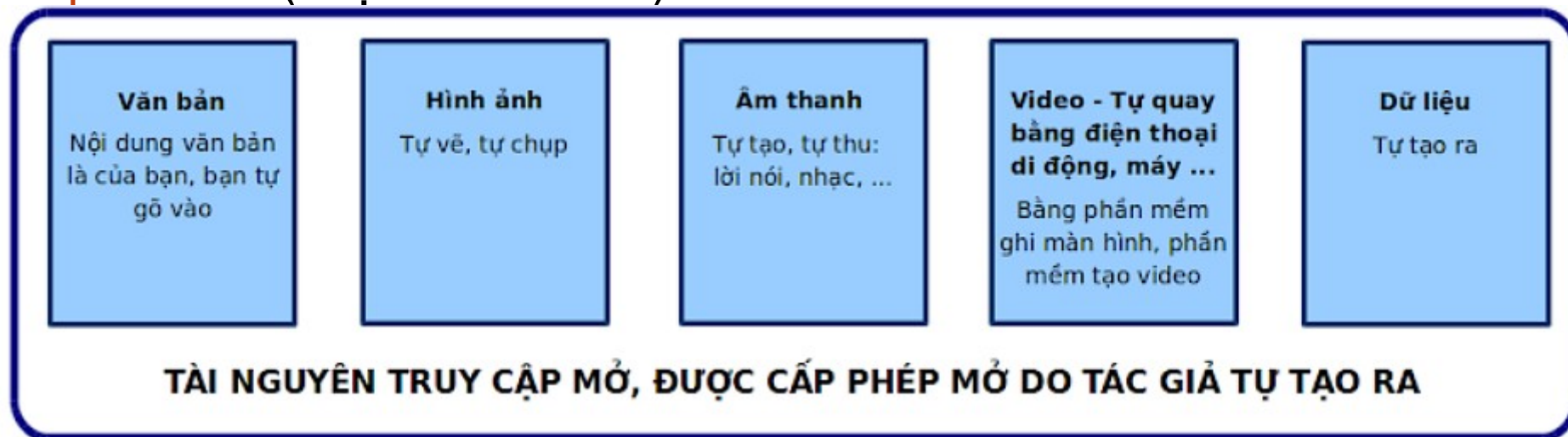
2. Hình ảnh:

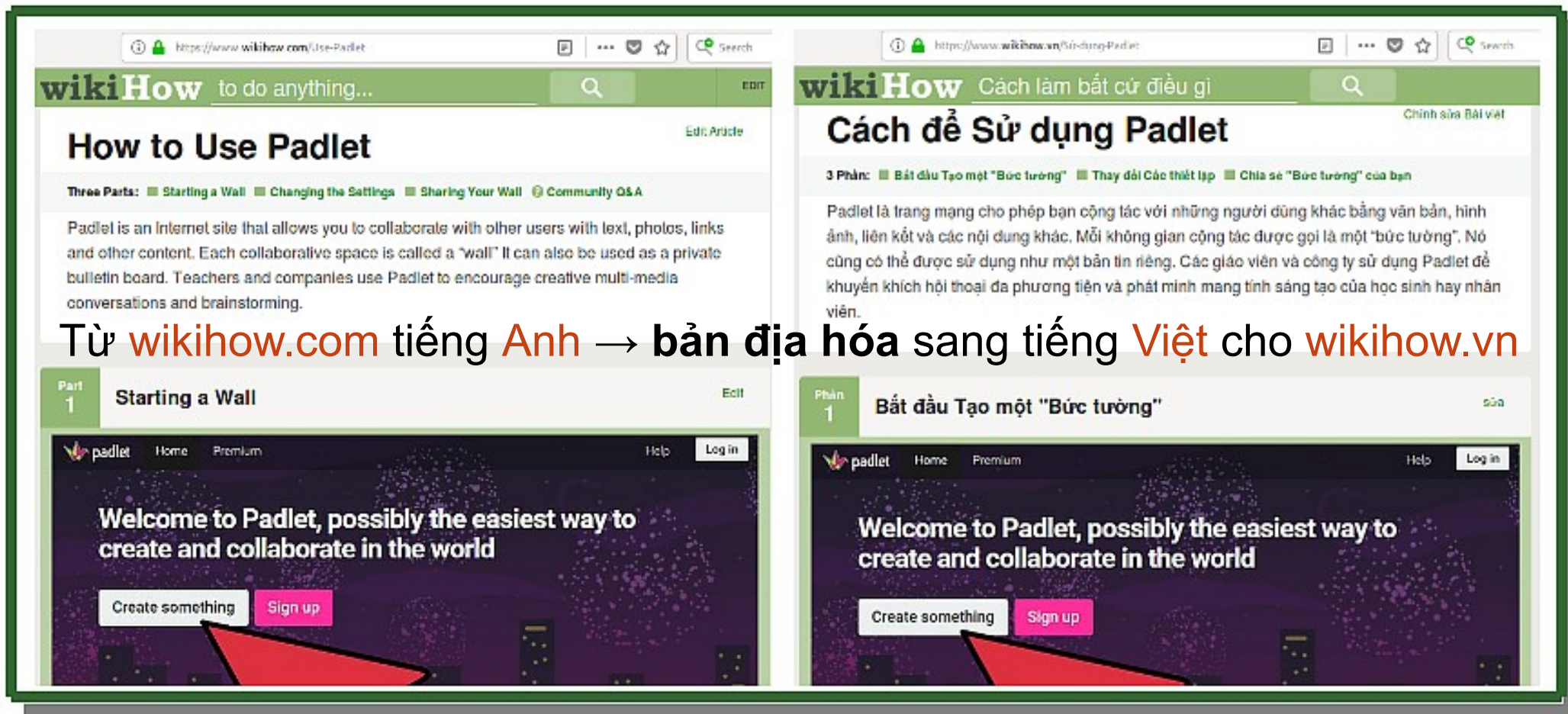
- **ScreenShot** (chụp màn hình)
- **GIMP** (soạn thảo ảnh)

3. Âm thanh: **Audacity** (soạn thảo âm thanh)

4. Video:

- **Kazam & Vokoscreen**: Ghi lại màn hình
- **OpenShot**: (soạn thảo video)

Từ [wikihow.com](https://www.wikihow.com) tiếng Anh → bản địa hóa sang tiếng Việt cho [wikihow.vn](https://www.wikihow.vn)

Với hệ thống các trang wikiHow, bạn có thể:

1. Tìm kiếm và sử dụng các TNGDM (16 ngôn ngữ)
2. Tạo lập, tùy biến và sửa đổi các TNGDM (nếu bạn có quyền)

Lưu ý: Bạn cần được huấn luyện để viết được bài trên [wikihow.vn](https://www.wikihow.vn)!

Tài liệu - Thông tin tham khảo

- [1] Học soạn thảo video bằng OpenShot trên wikiHow.vn
- [2] Học soạn thảo âm thanh với Audacity trên wikiHow.vn
- [3] Ghi hình bằng Kazam trong GNU/Linux Ubuntu
- [4] Liên kết các nội dung được cấp phép mở, truy cập mở trên wikiHow.vn
- [5] Tạo tài khoản trên Vimeo
- [6] Tải video lên Vimeo
- [7] Bộ chọn giấy phép mở Creative Commons
- [8] Video hỗ trợ cho việc cấp phép Creative Commons và ghi công tác giả
- [9] Trình giúp cấp phép và ghi công mở của dự án Open Washington
- [10] Viết bài trên wikiHow.vn
- [11] Tạo video truy cập mở

Cảm ơn!

<https://www.facebook.com/groups/OER.VN/>

oer-vn@googlegroups.com

Hỏi đáp

LÊ TRUNG NGHĨA

Email: letrungnghia.foss@gmail.com

Blogs: <http://vnfoss.blogspot.com/>

<http://letrungnghia.mangvn.org/>

Trang web CLB PMTDNM Việt Nam: <http://vfossa.vn/vi/>